

Запорізький національний університет
факультет соціології та управління
кафедра соціальної філософії та управління

Назва курсу	Професійна майстерність викладача філософії
Викладачі	Глазунов Володимир Володимирович
Профайл викладачів	<p>Д.філос.наук, доцент, професор кафедри соціальної філософії та управління. Досвід керівної роботи в господарчих та громадських структурах; редактора багатотиражки; провідного спеціаліста в спільному (RUS-USA) підприємстві; декана юридичного факультету; ректора приватного університету; першого проректора; директора інституту журналістики; директора інформаційно-аналітичного центру. Автор багатьох реалізованих соціальних та соціально-політичних проектів. Стаж педагогічно-виховної роботи близько 40 років. Заступник Голови Президії Запорізької обласної організації ТОВ «Знання». Двічі був тренером у підготовці членів виборчих комісій по Запорізькій області (після відповідного стажування в сумісному проекті «Україна – Канада»). Пройшов курс з впровадження до навчального процесу курсу «Основи демократії» (В межах програми «Україна-Канада»).</p> <p>Нагороджений знаком «Петро Могила» Міністерства освіти і науки України; медаллю «За розвиток Запорізького краю»; подяками та грамотами Запорізької обласної ради та Запорізької обласної адміністрації; грамотою Запорізького відділення ТОВ «Знання».</p>
Контактний тел.	+38(097)-091-52-36
E-mail:	glazunovzp@gmail.com
Сторінка курсу в CMS	

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Професійна майстерність викладача філософії» відноситься до нормативної частини гуманітарного та соціального циклу та має міждисциплінарні зв'язки із курсом «Методологічні проблеми філософського пізнання» у таких аспектах – засвоєння основних методологічних засад викладацької діяльності; з курсом «Методики критичного мислення» у аспектах формування принципів викладання на засадах компетентнісного підходу, одним з принципів якого є критичне мислення; з курсом «Методика викладання філософських дисциплін», як із засадничим і базовим курсом у підготовці викладача вищої школи; з курсом «Педагогіка та психологія вищої школи» у використанні світоглядних основ психолого-педагогічної системи вищої школи. Вивчення дисципліни має на меті надати студентові структуровані знання та вміння з теорії та практики педагогічної діяльності з викладання філософських дисциплін, навички із застосування педагогічних технологій та із встановлення соціальних комунікацій, планування та реалізації навчальних програм. Вивчення дисципліни відбувається на засадах уявлення про навчання як комунікаційний процес, де викладач є джерелом специфічної філософської інформації. Ефективність процесу передачі та засвоєння цієї інформації залежить від комплексу факторів які відносяться, як до каналу інформування, якісно-кількісних характеристик процесу передачі інформації та від специфічного стану приймача інформації, від умов та обставин, у яких він знаходиться. Процес передачі відтворюється на тлі чіткого усвідомлення усіх складових технології викладання, а саме, цілі, завдань, принципів, які, в свою чергу, обумовлюють підходи та методи, засоби, що значною мірою залежать від наявних ресурсів, форми викладання та прийомів. При цьому самому процесу безпосередньої освітньої комунікації передують складний підготовчий процес, який також має свої особливості, свою структуру. Додаткову специфіку процесу надає та обставина, що він відбувається під час стрімкого входження України до інформаційної епохи, що потребує зміщення акцентів на використання нових технологічних засобів, перелаштування до нових соціальних технологій доступу до інформаційних баз даних на основі критичного, креативно-інноваційного мислення. Комплексний характер завдання згаданої дисципліни обумовлює відтворення моделі суб'єкту комунікації в різних площинах-кластерах, а саме: з одного боку, як «носія» специфічної філософської інформації, що виступає у ролі «носія» найбільш узагальнених категорій та законів, універсальної методики виявлення діалектичних зв'язків зовнішнього та внутрішнього світу людини, а з іншого боку, як ерудита, що здатен продемонструвати дієвість методики, що претендує на певну універсальність, в царині якої завгодно дисципліни та соціальної практики. Окремо розглядається меседж комунікації – структура філософського знання, її специфіка, та способи зняття комунікаційних бар'єрів в її передачі між «джерелом» та «отримувачем». Власне вивчення та поетапне зняття різноманітних бар'єрів підвищує рівень ефективності освітньої комунікації, на що спрямовані відповідні педагогічні технології.

2. Мета та завдання курсу

Мета курсу – дати студентам загальне уявлення щодо предмету курсу професійна майстерність викладача філософії, навчити використовувати теоретичні знання в практиці викладацької діяльності. Курс охоплює питання пов'язані із історією становлення методики викладання філософії, системою розробки та реалізації стратегій викладацької діяльності, налагодженням ефективного управління процесом навчання філософії в навчальному закладі, допомогти зорієнтуватися в концептуальних та теоретичних положеннях традиційних та інноваційних технологій вивчення філософських дисциплін. Знання та вміння студентів створюють необхідну систему знань, що ґрунтується на поєднанні теоретичних та практичних засад вивчення курсу «Професійна майстерність викладача філософії».

Завдання курсу «Професійна майстерність викладача філософії» - отримати необхідну систему знань сучасного рівня з теорії педагогіки та вмінь застосовувати традиційні та інноваційні педагогічні технології в практиці викладання філософських дисциплін. Передбачається, що студент за наслідками опанування дисципліною буде:

- знати специфіку предмету та об'єкту курсу «Професійна майстерність викладача філософії»;
- знати основні етапи становлення та розвитку сучасних педагогічних технологій.
- знати предмет соціальної філософії та коло її проблем;
- знати розмаїття підходів, методологій, теоретичних побудов у сучасній філософії;
- вміти використовувати традиційні та сучасні інноваційні технології викладання філософських дисциплін в практичній роботі.

3. Формат курсу

Викладання курсу може проходити у вигляді традиційних форм – лекцій, практичних та семінарських занять, інтерактивних занять, а також передбачає формат поточних консультацій із викладачем, де комунікація набуває формату перманентного діалогу-співбесіди між викладачем та студентом з означеної проблематики у межах постановки завдання, рефлексії, уточнення позицій, смислів, визначень, методології пізнання. Підсумковий екзамен покликаний виявити рівень опанування студентом запропонованого обсягу інформації та вміння користуватися нею та поповнювати новою.

4. Компетентності, результати навчання та форми оцінювання

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

1. Знати специфіку предмету та об'єкту курсу «Професійна майстерність викладача філософії».
2. Знати основні етапи становлення та розвитку сучасних педагогічних технологій.
3. Вміти використовувати сучасні інноваційні технології викладання філософських дисциплін в практичній роботі.

4. Знати та вміти створювати необхідну систему знань, що ґрунтується на поєднанні теоретичних та практичних засад вивчення курсу «Професійна майстерність викладача філософії».

Компетентності, результати навчання	форми оцінювання
Знання специфіки предмету та об'єкту курсу «Професійна майстерність викладача філософії» Знання основних етапів становлення та розвитку сучасних педагогічних технологій	Співбесіда на основі есе-рефлексії, перевірка самостійної роботи
Вміння використовувати сучасні інноваційні технології викладання філософських дисциплін в практичній роботі	Співбесіда на основі есе-рефлексії, перевірка самостійної роботи, вирішення завдань-кейсів
Знання та вміння студентів створюють необхідну систему знань, що ґрунтується на поєднанні теоретичних та практичних засад вивчення курсу «Професійна майстерність викладача філософії».	Співбесіда на основі есе-рефлексії, перевірка самостійної роботи, вирішення завдань-кейсів

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	Семінари/практичні	самостійна робота
К-сть годин	10	20	60

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
1	1	філософія	Магістерський рівень	нормативний

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Більшість занять курсу проводиться в формі лекцій-бесід та практичних аудиторних занять, які можуть доповнюватися роботою в системі Moodle. Студенти мають можливість користуватися обладнанням мультимедійних аудиторій, щоб супроводжувати свої виступи відповідними презентаціями.

8. Політики курсу

Політика викладання курсу «Професійна майстерність викладача філософії» формується на засадах толерантності та відповідальності, що приймає форму перманентного плюралістичного діалогу зі студентом. Виконання завдання формування спеціаліста, здатного викладати філософські дисципліни в сучасних умовах реалізується під час опанування філософсько-педагогічного контенту зазначеної дисципліни з орієнтацією на дотримання високих освітніх стандартів закладу вищої освіти, яким є ЗНУ. Опанування та засвоєння педагогічної методики проводиться через призму його застосування до феномену та поняття філософії у всьому його розмаїтті проявів, з наступною рефлексією та критичним оцінюванням, узагальненням результатів та виходом на рівень потенційного креативного застосування їх в теорії та практиці викладання.

Під час навчання заохочується повнота застосування та своє бачення щодо використання потенціалу сучасної педагогіки під час пошуку, засвоєння та передачі змісту філософії, аргументоване відстоювання власної світоглядної позиції на базі комплексного системного практично-філософського підходу, з використанням опорного конспекту та відповідного філософського есе.

Комунікація зі студентом відбувається у формі традиційних занять та консультацій в аудиторії, що може доповнюватись спілкуванням на платформі Moodle та в соціальних мережах. Студент може використовувати консультації для вирішення проблеми недостатньої успішності, яка може виникнути в наслідок хвороби або позанавчальної діяльності, у випадку настання форс-мажорних обставин.

Поведінка викладача і студента в рамках освітнього процесу, консультацій, під час організації наукових досліджень та спілкування поза навчальним процесом регламентується кодексом академічної доброчесності Запорізького національного університету.

Взаємодія викладача й студента у рамках курсу «Філософська аналітика міського простору» побудована на принципах академічної доброчесності, які включають: законність, верховенство права, свободу донесення обґрунтованої думки, дотримання людської гідності, патріотизм, служіння народові України, професіоналізм, компетентність, чесність, порядність, справедливість, толерантність; партнерство викладача і студента, взаємодопомогу в студентському колективі; повагу; взаємну довіру, відкритість, прозорість, демократичність, самовдосконалення, саморозвиток, персональну відповідальність, взаємну роботу на результат та ін.

Викладач та студент несуть взаємну відповідальність при фіксації та розгляді випадків академічної недоброчесності, яка аналізується адміністративними особами факультету соціології та управління Запорізького національного університету.

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали	Література Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Вага оцінки (бал)	Термін виконання
Тиж. 1. 2 акад. год.	<p>Розділ 1. Теоретичні засади вивчення проблеми професійної майстерності викладача філософії та її місця у філософії.</p> <p>Лекція 1. Філософ: ідеальна модель спеціаліста. Суб'єкти процесу: замовники, куратори, виконавці, споживачі. Фахівець в межах ринкової моделі: попит та пропозиція.</p>	Лекційне заняття, F2F.		<p>Основна: 1, 3, 8, 9</p> <p>Додаткова: 1, 2, 4</p> <p>Інтернет:</p>	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	

Тиж. 2. 2 акад. год.				1 - 13			
	Лекція 2. Викладач: ідеальна модель спеціаліста. Викладач як комунікатор. Структура діяльності.	Лекційне заняття, F2F.		Основна: 1,2, 3, 9 Додаткова: 1,2,3,4 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж. 3. 2 акад. год.	Лекція 3. Освіта як соціальна комунікація: структура та її елементи.	Лекційне заняття, F2F.		Основна: 1, 2, 7, 9 Додаткова: 1,2 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж. 4 . 2 акад. год.	Практичне заняття 1. Філософія як комплексний меседж. Структура філософського знання. Персоналії та позиції. Філософські школи та напрямки. Тенденції розвитку.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6, 9 Додаткова: 3, 6, 11 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	

Тиж. 5. 2 акад. год.	Практичне заняття 2. Викладач філософії: ідеальна комплексна багатоцільова модель. Філософія та місія.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6, 9 Додаткова: Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж. 6. 2 акад. год.	Практичне заняття 3. Теоретико-методологічні основи наукового аналізу інноваційності в системі сучасних інноваційних форм викладання філософських дисциплін.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6 Додаткова: 1-4, 9 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж. 7. 2 акад. год.	Практичне заняття 4 . Загальні засади вивчення сучасних інноваційних форм викладання філософських дисциплін.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6 Додаткова: 1-4, 9 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж. 8. 2 акад. год.	Практичне заняття 5. Наукові підходи до сучасних інноваційних форм викладання філософських дисциплін.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6 Додаткова: 1-4, 9 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	

<p>Тиж. 9. 2 акад. год.</p> <p>Тиж. 10. 2 акад. год.</p>	<p>Розділ 2. Стратегія і тактика реалізації сучасних підходів до вдосконалення професійної майстерності викладача філософії.</p> <p>Лекція 4. Технологія освітнього процесу: етапи та напрямки. Підходи та методи. Засоби та форми.</p>	<p>Лекційне заняття, F2F.</p>		<p>Основна: 1, 2, 3</p> <p>Додаткова: 23, 25, 29, 31</p> <p>Інтернет: 1 - 13</p>	<p>Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.</p>	<p>4 бал.</p>	
	<p>Лекція 5. Відтворення комунікації з передачі інформації філософського характеру. Трансформація специфіки у залежності до тенденцій розвитку.</p>	<p>Лекційне заняття, F2F.</p>		<p>Основна: 1, 7,8</p> <p>Додаткова: 23, 25</p> <p>Інтернет:</p>	<p>Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.</p>	<p>4 бал.</p>	
<p>Тиж. 11 . 2 акад. год.</p>	<p>Практичне заняття 6. Інформаційно-модульні методики та технології навчання в системі сучасних інноваційних форм викладання філософських дисциплін.</p>	<p>Практичне заняття F2F.</p>		<p>Основна: 4, 5, 6, 9</p> <p>Додаткова: 1-4,9, 13</p> <p>Інтернет: 1 - 13</p>	<p>Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.</p>	<p>4 бал.</p>	
<p>Тиж.12 . 2 акад. год.</p>	<p>Практичне заняття 7. Інтерактивні технології навчання в системі сучасних інноваційних форм викладання філософських</p>	<p>Практичне заняття F2F.</p>		<p>Основна: 4, 5, 6, 7</p> <p>Додаткова:</p>	<p>Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.</p>	<p>4 бал.</p>	

	дисциплін.			2, 9, 14, 21, 22 Інтернет: 1 - 13			
Тиж. 13. 2 акад. год.	Практичне заняття 8. Імітаційні форми та технології навчання в системі сучасних інноваційних форм викладання філософських дисциплін.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6,7 Додаткова: 9,14,15, 30 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж.14. 2 акад. год.	Практичне заняття 9. Методи дослідницького навчання у вищій школі в системі сучасних інноваційних форм викладання філософських дисциплін.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6 Додаткова: 9, 10 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	
Тиж.15 . 2 акад. год.	Практичне заняття 10. Напрямки, перспективи та можливості модернізації інноваційної складової та вдосконалення науково-педагогічного виміру викладання філософських дисциплін. Установка на саморозвиток як життєва позиція: шляхи та етапи формування.	Практичне заняття F2F.		Основна: 4, 5, 6 Додаткова: 10, 14, 15 Інтернет: 1 - 13	Вивчення матеріалу, аналіз першоджерел, задачі.	4 бал.	

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до проведення філософських лекцій, дискусій, рефлексій та критичної оцінки наукових позицій та інформаційних джерел в професійній діяльності. Розподіл балів із навчальної дисципліни «Професійна майстерність викладача філософії» є сумою балів за виконання практичних завдань, самостійної роботи та проходження тестів у системі Moodle, а також виконання змістовної рефлексії та підсумкового контролю під час заліку. За семестр студент отримує максимум 30 балів за перший модуль та максимум 30 балів за другий модуль (разом – 60 балів) та 40 балів під час складання заліку.

У фіналі першого модуля – тестування (самостійна робота):

15 - 12 балів – повна змістовна відповідь на всі завдання, якісне оперування термінами та теоретичними джерелами, аргументованість відповіді, переконливе демонстрування обізнаності в царині теоретико-методологічні засад дослідження історії й логіки ідеологій;

7 - 11 балів – суб'єктивна позиція заявлена, але повністю не аргументована, викладення матеріалу засноване на знанні основних джерел із курсу «Професійна майстерність викладача філософії»;

4 - 6 балів – поверхове знання матеріалу, слабке знання методологічних засад, джерел;

2 - 3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять у царині педагогічного знання.

У фіналі другого модуля – тестування (самостійна робота):

19 - 24 бали – повна змістовна відповідь на всі завдання, якісне оперування термінами та теоретичними джерелами, аргументованість відповіді, переконливе демонстрування обізнаності в царині педагогіки розгортання філософської проблематики;

12 - 18 балів – суб'єктивна позиція заявлена, але повністю не аргументована, викладення матеріалу засноване на знанні основних джерел із курсу «Професійна майстерність викладача філософії»;

11 - 5 балів – поверхове знання матеріалу, слабке знання педагогічних засад, джерел;

4 - 3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять у царині педагогічного знання.

Участь у роботі семінару:

4 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, вміння орієнтуватись у філософських, педагогічних дослідженнях;

2-3 бали – поверховий виклад матеріалу; поверховий рівень рефлексій, оперування філософськими, педагогічними джерелами;

0,5 бала – доповнення.

ЗАЛІК (40 балів)

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі. Підсумковий контроль проходить у формі заліку, під час якого студент може отримати 40 балів. Із них 20 балів – за результатами тестування, 20 балів відводиться на залік в усному вигляді. У цілому, студент може отримати 100 балів.

Приклади практичних завдань: а) підсумкова рефлексія з курсу «Професійна майстерність викладача філософії»; б) опрацювання проблем та перспектив розвитку педагогічних технологій в умовах інформаційної доби.

Критерії оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)	Зараховано

B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)		
C	75 – 84 (добре)			
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)			
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)		Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)			

Прізвище та ім'я студента	Опис індивідуальної роботи для випуску (обов'язково вказувати теми матеріалів)	Критерій	Бал
РАЗОМ:			

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

11. Рекомендована література

Основна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник.– К.:Либідь, 1998.– 560 с.
2. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: Либідь, 2005.- 252

3. Бордовская Н.В. Педагогика: Учебник для вузов /Н.В.Бордовская, А.А.Реан. – СПб: Питер, 2000.– 304 с.
4. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С.Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2003. - 320 с.
5. Вітвицька, С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С. Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2005. - 398 с .
6. Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: Навчальний посібник. / Вид. друге. Доп. та перероблене.. – Суми, СумДПУ, 2009. – 122 с.
7. Нагасв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. - К.: ЧП, 2007. - 211 с.
8. Ортинський В Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 С.
9. Почепцов Г.Г.. Теория коммуникации— М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер» — 2001. — 656 с

Додаткова:

1. Андрушкевич Ф. Інновації в польській та українській освіті : як наслідок підписання європейських освітніх декларацій : (порівняльний аналіз) / Ф. Андрушкевич // Директор школи, ліцею, гімназії - 2011г. - №2- С.32-40.
2. Баліцька Н.Г. та ін. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів: Монографія / За заг. ред. Н.С.Побірченко. -К.: Наук, світ, 2003.-138с.
3. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : Наук.-метод. посіб. / І. Д. Бех; Ін-т змісту і методів навчання. - К., 1998. - 204 с.
4. Блудова, Ю. О. Інноваційне навчання як складова професійної підготовки майбутнього вчителя / Ю. О. Блудова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : [б. в.], 2010. - Вип. № 9 (62). - С. 251-254
5. Бутз М. Робота в групах і демократичний процес / В. Бутз// Робота в групах. Вибрані статті / Пер. з польськ. - Варшава, 1994. - С. 1-6.
6. Василенко. Н. В. Портфолію педагога й учня / Н. В. Василенко // Управління школою (Основа) : Науково - методичний журнал. - 2010. - Н 30. - С. 1-59. –
7. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посіб. // С.С.Вітвицька. – К.: ЦНЛ, 2005. – 396 с.
8. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. - Л: Либідь, 1997.-80с.
9. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології/ І.М. Дичківська. Київ: Академвидав, 2015. Видання третє -351с .
10. Дичківська І.М. Розвивати інтелектуальну обдарованість // Палітра педагога. -2044. -№2.-С. 7-10.
11. Драйден Г., Вос Дж. "Революція у навчанні"/. Переклала з англійської - Мирослава Товкало; К.- 2011 – 542 с.
12. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / І. В. Зайченко. – К. : “Освіта України”, “КНТ”, 2008. – 528 с.
13. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академічної групи/ Методичні рекомендації /Під редакцією Н.К. Желябіної – Запоріжжя: ЗДІА, 2007.– 67 с.
14. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / [авт. кол.: П. Ю. Саух, О. Є. Антонова та ін. ; за ред. П. Ю. Сауха]. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 443 с.
15. Інновації у вищій школі [Текст] : зб. наук. праць : пропозицій, ст., тези / Міжнар. слов'ян. ун-т. Харків ; [авт.-уклад.: Х. В. Раковський та ін.]. - Х. : МСУ, 2011. - 344 с.

16. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод, посіб. авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. - К.: А.П.Н.; 2009, - 136 с.
17. Комар, Ольга. Підготовка вчителів початкової школи до інноваційної діяльності [Текст] / О. Комар // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : наук. зб. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. - Умань : Жовтий О. О., 2010. - Вип. 32. - С. 15-21.
18. Концепція виховання дітей та. молоді у національній системі освіти: Рішення Колегії М-ва освіти України від 28 лют. 1996 р. №2/4- 8 // Інформ. зб. М-ва освіти України. -1996. -№13.-С.2-15
19. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підруч. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
20. Лукіна Т. Інноватика у професійній освіті: за підсумками міжнародної конференції/Т. Лукіна // Післядипломна освіта в Україні, 2008,N N 1.-С.22-25
21. Мельник В.В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації./В.В. Мельник // Навчально-методичний посібник. – К., 2014. – 208 с.
22. Навчання в дії: Як організувати підготовку вчителів до застосування інтеракт. технологій навчання: Метод, посіб./А. Панченков, О. Пометун, Т. Ремех. - К.: АПН, 2009 - 72с.
23. Освітні технології: Навч.-метод, посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001 .- 256 с.
24. Поляков, С. Д. Педагогическая инноватика: от идеи до практики / Поляков С. Д. ; [гл. ред. : В. М. Лизинский]. - Москва : [Б. в.], [2007]. - 176 с. - (Серия "Библиотека администрации школы")
25. Прокопів Л.. Інформаційні технології навчання: навчально-методичний посібник /Л. Прокопів. – Івано-Франківськ, 2014. – 160с.
26. Третя національна виставка-презентація "Інноватика в сучасній освіті" // Вища школа : наук.-практ. вид. - 2012. - № 1. - С. 127-128 : фото . - ISSN 1682-2366
27. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011. - 628 с.
28. Фіцула, М. М.Педагогіка вищої школи [Текст]: навч. посібник / Михайло Миколайович Фіцула. – Рек. МОН; 2-ге вид.,доп. – К. : Академвидав, 2014. – 456 с. – (Серія "Альма-матер").
29. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навчальний посіник /М.М. Чепіль, .З. Дудник. _ К.: Академвидав, 2012. – 224 с.
30. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах Навч. посіб. К.: Вища шк., 2004 207 с. // [електронний ресурс] /www.twirpx.com .
31. Яковенко Т. В. Застосування педагогічних технологій для розвитку креативності майбутнього інженера-педагога / Т. В. Яковенко // Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол.. - 2012. - № 1. - С. 51-57.
32. . Якухно І. Освітні інновації: теоретичний і практичний аспекти / І. Якухно // Імідж сучасного

Інформаційні ресурси

1. Організація Об'єднаних Націй [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://igls.com.ua>
2. Україна - НАТО [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://igls.com.ua>
3. [http:// www.ukrain-nato.gov.ua/nato](http://www.ukrain-nato.gov.ua/nato)
4. UNESCO [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://igls.com.ua>
5. <http://whc.unesco.org/en/list>
6. Інститут глобальний стратегій [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://igls.com.ua>

7. Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://www.iweir.org.ua/>
8. Журнал теории международных отношений и мировой политики [Электронный ресурс].– Режим доступа:<http://www.intertrends.ru/archiv.htm>
9. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
10. Український цент політичного менеджменту [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.politik.org.ua>
11. "Для всіх, хто навчається." Велика бібліотека навчально-методичної літератури. <http://metodportal.net>
12. Бібліотека розумних книг. <http://lib.adtm.ru>
13. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.<http://www.library.edu-ua.net>